

III. Situační zpráva státní pokladny

Státní pokladna (dále též „SP“) zahrnuje souhrn peněžních prostředků, které jsou odděleně vedeny na

- příjmových a výdajových účtech státního rozpočtu,
- účtech státních finančních aktiv,
- účtech MF pro řízení likvidity státní pokladny a pro řízení státního dluhu,
- účtech finančních a celních úřadů, na kterých jsou spravovány daňové a jiné příjmy, které jsou následně určeny rozpočtům územních samosprávných celků, státním fondům, Národnímu fondu (NF), rezervním fondům organizačních složek státu, do státních finančních aktiv a na účtech určených ke správě peněžních prostředků z vybraných cel určených k odvodům do vlastních zdrojů Evropské unie,
- účtech rezervních fondů a FKSP organizačních složek státu,
- účtech cizích a podobných prostředků organizačních složek státu, jež nejsou součástí příjmů nebo výdajů státního rozpočtu, na účtech závodního stravování, sdružených prostředků apod.,
- účtech příspěvkových organizací,
- účtech státních fondů a Národního fondu,
- zvláštních účtech MF podle zákona, kterým se ruší Fond národního majetku ČR (FNM),
- účtech státní organizace Správa železniční dopravní cesty,
- účtech územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí určených k příjmu prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu, státních fondů a NF a dalších prostředků podle zákona o rozpočtových pravidlech,
- účtech Regionálních rad regionů soudržnosti určených k příjmu prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu a NF a dalších prostředků podle rozpočtových pravidel,
- účtech veřejných výzkumných institucí určených k příjmu prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu a NF a dalších prostředků podle rozpočtových pravidel,
- účtech veřejných vysokých škol určených k příjmu prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu, státních fondů a Národního fondu a dalších prostředků podle rozpočtových pravidel
- účtech Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR, včetně zvláštního účtu veřejného zdravotního pojištění, účtech resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťoven a svazů zdravotních pojišťoven a svazů zdravotních pojišťoven a
- účtech dalších právnických osob vedených se souhlasem Ministerstva financí u České národní banky.

Účty podřízené státní pokladně jsou podřízeny jednotlivým souhrnným účtům státní pokladny. Celkový součet peněžních prostředků na účtech podřízených jednotlivým souhrnným účtům SP nesmí být záporný. Přebytky prostředků na jednotlivých souhrnných účtech státní pokladny může Ministerstvo financí krátkodobě ukládat nebo investovat na finančním trhu s cílem minimalizace výdajů spojených s řízením likvidity státní pokladny a řízením státního dluhu.

Od roku 2013 dochází v souvislosti s novelou zákona o rozpočtových pravidlech k dalšímu postupnému rozšiřování okruhu prostředků příslušejících do SP a jejich zapojení do financování a řízení likvidity SP. Přehled o objemech a druzích prostředků zahrnovaných do státní pokladny (vedených v korunách) podává následující tabulka.

Tabulka č. 12: Souhrnné účty státní pokladny (v mil. Kč)

Ukazatel	30.9.2015 (1)	30.9.2016 (2)	Rozdíl (2-1)	Index v % (2:1)
1. Státní rozpočet - saldo příjmů a výdajů	-2 775	82 274	85 049	
v tom - příjmy	908 536	965 210	56 674	106,2
- výdaje	911 311	882 936	-28 375	96,9
2. Prostředky na účtech SFAP				
- saldo příjmů a výdajů	-23 831	-63 154	-39 323	265,0
3. Příjmy veřejných rozpočtů spravované FÚ, CÚ				
- saldo příjmů a výdajů	11 419	15 018	3 599	131,5
v tom - příjmy celkem	172 779	192 244	19 465	111,3
- výdaje celkem	161 360	177 226	15 866	109,8
4. Fondy organizačních složek státu				
- saldo příjmů a výdajů	3 558	4 159	601	116,9
5. Cizí prostředky organizačních složek státu				
- saldo příjmů a výdajů	14 019	14 019	0	100,0
6. Účty příspěvkových organizací				
- saldo příjmů a výdajů	2 855	4 373	1 518	153,2
7. Účty státních fondů a Národního fondu (v Kč)				
- saldo příjmů a výdajů	46 264	63 577	17 313	137,4
8. Účet bývalého Fondu národního majetku				
- saldo příjmů a výdajů	23 391	25 072	1 681	107,2
9. Ostatní subjekty				
- saldo příjmů a výdajů	13 564	20 622	7 058	152,0
A. Prostředky státní pokladny celkem (součet 1. až 9.)	88 464	165 960	77 496	187,6
B. Financování státní pokladny:				
- dluhopisové	-86 679	-383	86 296	0,4
- účet hospodaření státního rozpočtu	-1 781	-816	965	45,8
C. Celková pozice státní pokladny (A+B)	4	164 761	164 757	

Jak je patrné z tabulky, státní pokladna byla v 1. až 3. čtvrtletí 2016 v největší míře tvořena prostředky státního rozpočtu, státních fondů a Národního fondu (v Kč), dále prostředky bývalého Fondu národního majetku, prostředky na účtech finančních a celních úřadů určených pro správu prostředků veřejných rozpočtů, cizími prostředky organizačních složek státu, prostředky územních samosprávných celků a dalších subjektů v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech.

Celková pozice souhrnných účtů SP ke konci září 2016 ve výši 165 mld. Kč je tvořena součtem:

- **přebytku státního rozpočtu ve výši 82,3 mld. Kč**, představujícího rozdíl mezi příjmy v objemu 965,2 mld. Kč a výdaji ve výši 882,9 mld. Kč,
- **úctů státních finančních aktiv a pasiv ve výši -63,2 mld. Kč**, na kterých Ministerstvo financí eviduje kromě prostředků jako jsou např. rezerva na důchodovou reformu, prostředky úrazového pojištění, jaderného účtu nebo zvláštní účelové prostředky také další zdroje, např. umořovací účet nebo rezervu peněžních prostředků z vydávání a prodeje státních dluhopisů, z přijatých zápůjček a úvěrů,

z jiných zdrojů financování státního dluhu a ze sjednaných finančních zajištění nebo srovnatelných zajištění podle práva cizího státu sloužících jako zdroje ministerstva pro vyloučení tržních rizik, rizik z neumístění státních dluhopisů na finančním trhu a jiných možných rizik souvisejících s financováním schodku státního rozpočtu a státního dluhu. Ministerstvo financí v rámci výkonu řízení státních finančních aktiv sjednává obchody s tuzemskými i zahraničními osobami za účelem omezení úrokových a měnových nebo jiných rizik. Vytváření rezervy peněžních prostředků zákon o rozpočtových pravidlech pouze umožňuje, nikoli přikazuje, přičemž tento zdroj prostředků od roku 2013 postupně ztrácí na významu a vlivem legislativních změn (rozšiřování okruhu subjektů, jejichž účty jsou podřízeny souhrnnému účtu státní pokladny) a vývoje na finančních trzích je jeho role pouze marginální. Rezervu peněžních prostředků, která byla v minulých letech vytvářena emisní činností při souvztažném růstu hrubého státního dluhu, tak nahrazují ostatní disponibilní peněžní prostředky centrálního systému řízení souhrnných účtů státní pokladny. Ministerstvo financí údaje o výši rezervy peněžních prostředků nepublikuje, neboť pro účastníky trhu mohou být tyto údaje zavádějící a snadno chybně interpretovatelné bez souvislosti s celkovou disponibilní likviditou státní pokladny, což by mohlo vést k nežádoucímu ovlivňování účastníků trhu i veřejného mínění. Výše rezervy peněžních prostředků je proto sledována pouze pro interní potřeby Ministerstva financí (v rámci výkonu řízení státního dluhu a řízení likvidity státní pokladny),

- **zůstatku příjmů a výdajů veřejných rozpočtů spravovaných finančními a celními úřady ve výši 15,0 mld. Kč**, představujícího rozdíl mezi příjmy (nárokem) z celostátního výnosu daní a skutečným převodem daňových příjmů územním rozpočtům (jde o prostředky na účtech finančních úřadů určené pro územní orgány – obce a kraje – za daň z přidané hodnoty, daně z příjmů fyzických osob, daně z příjmů právnických osob a některé další daňové příjmy, korigované provedenými převody do územních rozpočtů prostřednictvím převodových účtů); obdobně jde o příjmy a poplatky náležející Státnímu fondu dopravní infrastruktury a Státnímu fondu životního prostředí, o převody sdílených příjmů (cla) do rozpočtu EU a státního rozpočtu, o převod odvodu z loterií do státního rozpočtu, pojistného na důchodové spoření a další prostředky,
- **zůstatku na účtech fondů** organizačních složek státu v celkové výši **4,0 mld. Kč**, představujícího saldo prostředků přijatých do rezervních fondů a fondů kulturních a sociálních potřeb a prostředků čerpaných,
- **zůstatku na účtech cizích prostředků** organizačních složek státu v celkové výši **14,0 mld. Kč**, představujícího saldo přijatých a čerpaných cizích a zvláštních mimorozpočtových prostředků jako jsou např. soudní a jiné úschovy prostředků, prostředky zabavené v rámci trestního řízení (§ 78 a 79 trestního řádu), prostředky na narovnání škod v trestním řízení (§ 309 trestního řádu), prostředky dočasně inkasované pro zajištění celního dluhu v rámci celního řízení, srážky ze mzdy zaměstnanců z titulu exekuce, peněžní částky (konta) vězňů, pacientů a chovanců v léčebných a jiných ústavech, prostředky spojené s placením náhrad výdajů za odborné úkony prováděné na žádost (SÚKL, úhrady za žádosti o registraci léčiv, povolení výroby léčiv, vydání certifikátů atd.), omylem došlé peněžní prostředky, sdružené prostředky, zálohy na soudní řízení a na návrhy konkurzů a insolvenčního řízení, kauce v trestním řízení, složené jistoty (na předběžná opatření), prostředky jistot k zajištění pohledávek podle § 4b zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách atd. Patří sem též mzdy, platy, jejich náhrady, ostatní platby za provedenou práci a související výdaje (pojistné na sociální a veřejné zdravotní pojištění, přiděl do FKSP) vč. např. cestovného pracovníků OSS za měsíc prosinec, vyplácené v lednu následujícího roku podle § 46 zákona o rozpočtových pravidlech, prostředky, které správci kapitol soustřeďují v rámci finančního vypořádání od příjemců prostředků ze státního rozpočtu apod.,

- **zůstatku na účtech příspěvkových organizací** v celkové výši **4,4 mld. Kč**,
- **zůstatku na účtech státních fondů a Národního fondu** /v Kč/ v celkové výši **63,6 mld. Kč**; na státní fondy připadá částka 25,0 mld. Kč a na Národní fond částka 38,6 mld. Kč,
- **zůstatku na účtu bývalého Fondu národního majetku** v celkové výši **25,1 mld. Kč**,
- **zůstatku na účtech ostatních subjektů** ve výši **20,6 mld. Kč**, které se nejvíce týkají územních samosprávných celků (16,1 mld. Kč), veřejných výzkumných institucí (1,0 mld. Kč), zdravotních pojišťoven a svazů ZP (876 mil. Kč), veřejných vysokých škol (797 mil. Kč), státní organizace Správa železniční dopravní cesty (243 mil. Kč) a ostatních právnických osob se souhlasem Ministerstva financí (1,6 mld. Kč),
- **zůstatku dluhopisového financování státní pokladny ve výši -383 mil. Kč**, které představuje dočasné reinvestování určených prostředků státní pokladny formou nákupu pokladničních poukázek ČNB, a tím získání úrokových výnosů, resp. úsporu úrokových nákladů v případě odkupu vlastních státních pokladničních poukázek Ministerstvem financí,
- **zůstatku financování státní pokladny prostřednictvím účtu hospodaření státního rozpočtu¹⁹ ve výši -816 mil. Kč**, který slouží pro financování některých specifických výdajů rozpočtových kapitol z úvěrů od Evropské investiční banky a ze státních finančních aktiv.

Zůstatek prostředků státní pokladny ke konci září 2016 dosáhl 164,8 mld. Kč a jeho zvýšení proti stavu ke konci září 2015 souviselo s nárůstem objemu prostředků zahrnovaných do SP o 77,5 mld. Kč, tj. o 87,6 % a snížením (krátkodobého) dluhopisového financování státní pokladny (změna podmínek na finančním trhu, dosahování „záporných“ úroků při střednědobém a dlouhodobém financování SP apod.). Meziroční zvýšení prostředků zahrnovaných do SP bylo ovlivněno především výrazným přebytkem státního rozpočtu, nárůstem stavu na účtech státních fondů a Národního fondu, v menší míře též nárůstem prostředků územních samosprávných celků, prostředků příspěvkových organizací a ostatních subjektů SP. Meziročně se snížily prostředky na účtech SFAP (včetně řízení likvidity).

¹⁹ Účet „Hospodaření státního rozpočtu“ (ÚHSR) je oboustranným rozpočtovým účtem, na který se v poslední den roku převádí z umořovacího účtu částka určená na krytí deficitu státního rozpočtu (včetně odhadované rezervy na „dodatky“) z emisní činnosti MF. V případě nedostatku prostředků na umořovacím účtu se situace řeší vytvořením pasiva v potřebné výši na ÚFSD. V průběhu roku ÚHSR slouží rovněž k financování některých specifických výdajů rozpočtových kapitol (navýšením deficitu) z úvěrů EIB a ze SFA (nejedná se o výdaje kapitoly SD a OSFA). Věcně jde o financování výdaje jiné kapitoly, ke kterému dá kapitola SD nebo OSFA rozpočtovým opatřením povolení zvýšit výdaj. Kapitola výdaj provede, zvýší se schodek státního rozpočtu a ten je uhrazen buď z úvěru EIB anebo z účtu SFA, kdy výdaj z účtu aktiv představuje financující operaci a transfer (nikoliv příjem či výdaj státního rozpočtu).